

ODPUSTENIE U ONKOLOGICKÝCH PACIENTOV - AKTUÁLNY STAV POZNANIA A MOŽNOSTI APLIKÁCIE

Sympóziu Integratívna onkológia
16.01.2019, Bratislava

Mgr. Lucia Martinčeková, PhD.
Ústav experimentálnej psychológie
Centrum spoločenských a psychologických vied
Slovenská akadémia vied

Význam odpustenia u onkologických pacientov

- psychické preťaženie, nevyriešené konflikty, nedostatok odpustenia (Farago et al., 2010)
- reflexia, zmena postoja týkajúca sa hodnôt, vzťahov - potreba odpustiť ľuďom, ktorí ich v dovtedajšom živote zranili (Wittenberg et al., 2016; Yazgan, Demir, 2013)
- pacienti v pokročilých štádiách rakoviny - intenzívna potreba odpustenia (e.g. Brennan, 2012; Hatamipour et al., 2015; Prince-Paul, Exline, 2010; Winkelman, 2011)
- zdravotné sestry - diskusie o odpustení - veľmi náročné, prichádzajú neskoro (Casarez et al., 2012; Ferrell, 2016; Wittenberg et al., 2015)
- psychické zranenia súvisia s ochorením
- hnev (voči druhým/sebe) súvisí s vyššou depresiou u onkologických pacientov (Farago et al., 2010)
- popieranie, nevyjadrenie hnevu (Kune et al., 1991)

Význam odpustenia sebe u onkologických pacientov

- **hnev obrátený voči sebe**
- sebaobviňovanie (príčiny ochorenia - negatívne myšlienky, emócie, stres, zážitky z minulosti)
 - depresia, úzkosť a zhoršená kvalita života pacientov
(Block et al., 2006; Servas et al., 2006)
- neodpustenie sebe súvisí so **psychickým distresom** (Toussaint et al., in press)
- **odpustenie sebe** ako pozitívny faktor pre onkologických pacientov - prijatie zodpovednosti i vzdanie kritiky, hnevu, pocitov viny (Enright et al., 1996)

Definovanie odpustenia

- **prof. Enright**, Human Development Study Group, 80-te roky, University of Wisconsin-Madison
- proces
- zmiernenie negatívnych emócií, myšlienok a správania - nahradenie pozitívnymi myšlienkami, emóciami a správaním (Enright, 2012; Worthington, 2013)
- nie ospravedlňovanie, popieranie, zabudnutie
- ospravedlnenie, vnútorný proces, zmierenie (Enright, Fitzgibbons, 2015; Worthington, 2005)

Definovanie odpustenia sebe

- zmierenie negatívnych emócií, myšlienok a správania - nahradenie pozitívnymi myšlienkami, emóciami a správaním (Enright, 1996; Worthington, 2013)
 - zmierenie so sebou
 - sebaakceptácia
 - prijatie zodpovednosti
 - ľútosť
 - záväzok k zmene správania
- (Carpenter et al., 2014; Cornish, Wade, 2015; Cheavens et al., 2016; Enright, 1996)

Terapia odpustením

- **terapia odpustením** (Forgiveness Therapy; Enright, 2001; Enright, Fitzgibbons, 2015)
- zmiernenie symptómov depresie, úzkosti, hnevu, či zvýšeniu nádeje a sebaúcty
- napr. u pacientov s ischemickou chorobou srdca (Waltman et al., 2009), u obetí incestu (Freedman, Enright, 1996), u žien s diagnózou fibromyalgie (Lee, Enright, 2004), závislých klientov (Lin et al., 2004), u žien, ktoré prežili partnerské násilie (Reed, Enright, 2006)
- efektívita - konštruktívna práca s hnevom, nájdenie zmyslu v utrpení
- hnev, vina, depresia, nižšia sebaúcta a nádej - časté u onkologických pacientov (e.g. Carlson et al., 2004; Julkunen, Gustavsson-Liliusa, Hietanen, 2009; Ryan et al., 2005)
- nedostatočný výskum

Odpustenie u onkologických pacientov- aktuálny stav poznania

- o. druhému - pacienti v paliatívnej starostlivosti (Hansen et al., 2009)
 - zvýšenie odpustenia, nádeje, kvality života, zníženiu hnevu
- o. sebe - onkologickí pacienti (Toussaint et al., 2014)
 - zvýšenie odpustenia, sebaakceptácie a zníženie pesimizmu
- odpustenie sebe je významným prediktorom menšieho výskytu porúch nálady a lepšej kvality života u ženských onkologických pacientov (Friedman et al., 2010; Romero et al., 2006)

Odpustenie u onkologických pacientov - možnosti aplikácie

- testovanie intervencie odpustením u odliečených onkologických pacientov
- odpustenie druhému, odpustenie sebe
- integrácia diskusií o odpustení do psychologickej starostlivosti
- vzdelávanie - nedostatočná kompetencia a komfort pri diskusiách (Casarez et al., 2012; Ferrell, 2016; Wittenberg et al., 2015)

Použitá literatura I.

- Block, K. I., Dafter, R., & Greenwald, H. P. (2006). Cancer, the mind, and the problem of self-blame. *Integrative Cancer Therapies, 5*, 123–130.
- Brennan, M. (2012). Four Butterflies: End of Life Stories of Transition and Transformation. *Pastoral Psychology, 62*, 139–149.
- Carlson, L.E., Angen, M., Cullum, J. et al. (2004). High levels of untreated distress and fatigue in cancer patients. *British Journal of Cancer, 90*(12), 2297-304.
- Carpenter, T. P., Carlisle, R. D., Tsang, J. A. (2014). Tipping the scales: Conciliatory behavior and the morality of self-forgiveness. *Journal of Positive Psychology, 9*(5), 389-401.
- Casarez, R.L.P., Engebretson, J.C. (2012). Ethical issues of incorporating spiritual care into clinical practice. *Journal of Clinical Nursing, 21*, 2099–2107.
- Cornish, M. A., Wade, N. G. (2015a). A Therapeutic Model of Self-Forgiveness With Intervention Strategies for Counselors. *Journal of Counseling & Development, 93*, 96-104.
- Cheavens, J. S., Cukrowicz, K. C., Hansen, R., Mitchell, S. M. (2016). Incorporating Resilience Factors Into the Interpersonal Theory of Suicide: The Role of Hope and Self-Forgiveness in an Older Adult Sample. *Journal of Clinical Psychology, 72*(1), 58-69.
- Enright, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: on forgiving, receiving forgiveness, and self-forgiveness. *Counseling and Values, 40*, 107-126.
- Enright, R. D. (2001). *Forgiveness is a choice. a step – by – step process for resolving anger and restoring hope*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Enright, R.D. (2012). *The Forgiving Life: A Pathway to Overcoming Resentment and Creating a Legacy of Love*. Washington, D.C: American Psychological Association.
- Enright, R.D., Fitzgibbons, R.P. (2015). *Forgiveness Therapy: An Empirical Guide for Resolving Anger and Restoring Hope*. Washington, DC: American Psychological Association.

Použitá literatura II.

- Farago, P.M., Ferreira, D.B., Reis, R.P.J.P., Gomes, I.P., dos Reis, P.E.D. (2010). My life before breast cancer: report of emotional stress. *Revista de Enfermagem*, 4(3), 1432-440.
- Ferrell, B., Otis-Green, S., Garcia, A. (2014). Nurses' Responses to Requests for Forgiveness at the End of Life, *Journal of Pain and Symptom Management*, 47(3), 631-641.
- Freedman, S.R., Enright, R.D. (1996). Forgiveness as an intervention goal with incest survivors. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(5), 983-992
- Friedman, L. C., Barber, C. R., Chang, J., Tham, Y. L., Kalidas, M., Rimawi, M. F., Dulany, M. F., Elledge, R. (2010). Self-blame, Self-forgiveness, and Spirituality in Breast Cancer Survivors in a Public Sector Setting. *Journal of Cancer Education*, 25(3), 343-348.
- Hansen, M.J., Enright, R.D., Baskin, T.W., Klatt, J. (2009). A palliative care intervention in forgiveness therapy for elderly terminally ill cancer patients. *Journal of Palliative Care*, 25, 51-60.
- Hatamipour K, Rassouli M, Yaghmaie F, et al (2015). Spiritual needs of cancer patients: A qualitative study. *Indian Journal of Palliative Care*, 2, 61.
- Julkunen, J. Gustavsson-Lilius, M., Hietanen, P. (2009). Anger expression, partner support, and quality of life in cancer patients. *Journal of psychosomatic research*, 66(3), 235-44.
- Kune, G.A., Kune, S., Watson, L.F., Bahnson, C.B. (1991). Personality as a risk factor in large bowel cancer: data from the Melbourne Colorectal Cancer Study. *Psychological Medicine*, 21(1), 29-41.
- Lee, Y.R., Enright, R.D. (2014). A forgiveness intervention for women with fibromyalgia who were abused in childhood: A pilot study. *Spirituality in Clinical Practice*, 1(3), 203-217.
- Lin, W.F., Mack, D., Enright, R.D., Krahn, D., Baskin, T.W. (2004). Effects of forgiveness therapy on anger, mood, and vulnerability to substance use among inpatient substance-dependent clients. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72(6), 1114-1121.
- Prince-Paul, M., Exline, L. (2010). Personal Relationships and Communication Messages at the End of Life. *Relationships and Communication at the End of Life*, 45, 449-463.
- Reed, G.L., Enright, R.D. (2006). The Effects of Forgiveness Therapy on Depression, Anxiety, and Posttraumatic Stress for Women After Spousal Emotional Abuse. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 5, 920-929.

Použitá literatura III.

- Romero, C., Kalidas, M., Elledge, R., Chang, J., Liscum, K. R., Friedman, L.C. (2006). Self- forgiveness, spirituality and psychological adjustment in women with breast cancer. *Journal of behavioral medicine*, 29(1), 29-36.
- Ryan, H, Schofield, P., Cockburn, J., Butow, P., Tattersall, M., Turner, J., Girgis, A., Bandaranayake, D., Bowman D. (2005). How to recognize and manage psychological distress in cancer patients. *European Journal of Cancer Care*, 14(1), 7-15.
- Servaes, P., Verhagen, S., & Bleijenberg, G. (2002). Determinants of chronic fatigue in disease-free breast cancer patients: A crosssectional study. *Annals of Oncology*, 13, 589–598.
- Toussaint, L., Barry, M., Bornfriend, L., Markman, M. (2014). Restore: The Journey Toward Self-Forgiveness: A Randomized Trial of Patient Education on Self-Forgiveness in Cancer Patients and Caregivers. *Journal of Health Care Chaplaincy*, 20(2), 54-74.
- Toussaint , L., Barry, M., Bornfriend, L., Markman, M. (in press). Self-forgiveness is associated with reduced psychological distress in cancer patients and unmatched caregivers: Hope and self-blame as mediating mechanisms. *Journal of Psychosocial Oncology*.
- Waltman, M.A., Russell, D.C., Coyle, C.T., Enright, R.D., Holter, A.C., Swoboda, C.M. (2009). The effects of a forgiveness intervention on patients with coronary artery disease. *Psychology & Health*, 24(1), 11-27.
- Winkelman, WD, Lauderdale, K, Balboni, M.J. et al. (2011). The Relationship of Spiritual Concerns to the Quality of Life of Advanced Cancer Patients: Preliminary Findings. *Journal of Palliative Medicine*, 14(9), 1022-8.
- Wittenberg, E., Ferrell, B., Goldsmith, J., Buller, H. (2016). Provider Difficulties With Spiritual and Forgiveness Communication at the End of Life. *The American Journal of Hospice and Palliative Care*, 33(9), 843-848.
- Worthington, E. L. (2005). *Handbook of Forgiveness*. London: Routledge.
- Worthington, E. L. (2013). *Moving Forward: Six Steps to Forgiving Yourself and Breaking Free from the Past*. Colorado Springs, CO: WaterBrook.
- Yazgan, E., Demir, A. (2013). Factors Affecting the Tendency of Cancer Patients for Religion and Spirituality: A Questionnaire-Based Study. *Journal of Religion and Health*, 52(3), 1-18.

Ďakujem za pozornosť.

Kontakt: expsluma@savba.sk